

O'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishning samarali usullari

**Aminova Sevinchoy
Sirojiddin qizi**

*Toshkent amaliy fanlar universiteti Gavhar ko' chasi
1 Toshkent 100149*

*Pedagogika fakulteti "Boshlang'ich ta'lim nazariyasi
va metodikasi" kafedrasi Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
BT-23-01 guruh talabasi.
sevinchaminova0206@gmail.com*

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Unda o'quvchilarning tafakkurini kengaytirish, ularni yangilikka, mustaqil fikrlashga, erkin ifoda etishga o'rgatishning pedagogik va psixologik yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, ijodiy yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining roli, zamonaviy o'qitish metodlari, o'yin texnologiyalari hamda interfaol usullarning ahamiyati ko'rsatib o'tiladi. Maqola yosh avlodda ijodkorlik qobiliyatini oshirish orqali ta'lim sifatini yaxshilash va o'quv jarayonini samarali tashkil etish yo'nalishlariga bag'ishlangan. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar, sun'iy intellektidan foydalanish, STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Math) ta'limi, "ijodiy laboratoriyalar" konsepsiyasi, "g'oya marafonlari" kabi yangi yo'nalishlar tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda o'yin elementlari, muammoli vaziyatlar va "tadqiqotchi o'quvchi" modeli samarali vosita sifatida tavsiya etiladi. Maqola zamonaviy o'quvchi shaxsini shakllantirishda ijodkorlikning o'rni va istiqbollarini ilmiy asosda yoritishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ijodkorlik, kreativ fikrlash, o'quvchi faolligi, ta'lim jarayoni, interfaol metodlar, pedagogik yondashuv, innovatsion texnologiyalar, shaxsiy rivojlanish, tafakkur, mustaqil fikrlash, o'yin texnologiyalari, kreativ muhit, o'qituvchi roli, ta'lim samaradorligi.

Эффективные методы развития креативности у учащихся

Аминова Севинчой Сирожиддин кизи

*Ташкентский университет прикладных наук улица
Гавхар 1 Ташкент 100149*

"Студент группы BT-23-01 направления начального образования кафедры
'Теория и методика начального образования' педагогического факультета."

Аннотация. В данной статье раскрываются теоретические и практические основы развития творческих способностей у учащихся. Анализируются педагогические и психологические пути расширения их мышления, формирования стремления к новаторству, самостоятельному и свободному выражению мыслей. Также рассматривается роль учителя в формировании творческого подхода, значение современных методов обучения, игровых технологий и интерактивных форм работы. Статья посвящена направлениям повышения качества образования и эффективности учебного процесса за счёт развития креативных способностей молодого поколения. В работе анализируются новые подходы, такие как использование цифровых технологий, искусственного интеллекта, образование STEAM (наука, технологии, инженерия, искусство, математика), концепция «творческих лабораторий» и «марафонов идей». Кроме того, рекомендуется применение игровых элементов, проблемных ситуаций и модели «исследователь-ученик» как эффективных средств развития креативного мышления. Статья направлена на научное освещение роли и перспектив творчества в формировании личности современного ученика.

Ключевые слова: креативность, творческое мышление, активность учащихся, образовательный процесс, интерактивные методы, педагогический подход, инновационные технологии, личностное развитие, мышление, самостоятельное мышление, игровые технологии, креативная среда, роль учителя, эффективность образования.

Effective Methods of Developing Students' Creativity

Aminova Sevinchoy Sirojiddin qizi

Tashkent University of Applied Sciences, Gavhar Str. 1,

Tashkent 100149, Uzbekistan

"Student of group BT-23-01, Department of 'Theory and Methodology of Primary Education' of the Faculty of Pedagogy, majoring in Primary Education."

sevinchaminova0206@gmail.com

Abstract. This article explores the theoretical and practical foundations of developing students' creativity. It analyzes pedagogical and psychological methods for expanding students' thinking, fostering innovation, independent reasoning, and free self-expression. The paper highlights the teacher's role in forming a creative approach, as well as the importance of modern teaching methods, game technologies, and interactive techniques. The article focuses on improving the quality of education and the effectiveness of the learning process through the enhancement of students' creative abilities. It also examines new directions such as the use of digital technologies, artificial intelligence, STEAM education (Science, Technology, Engineering, Art, and Mathematics), the concept of "creative laboratories," and "idea marathons." In addition, the use of game elements, problem-based situations, and the "researcher-student" model is recommended as effective tools for developing creative thinking.

The article aims to provide a scientific understanding of the role and prospects of creativity in shaping the personality of the modern student.

Keywords: creativity, creative thinking, student activity, educational process, interactive methods, pedagogical approach, innovative technologies, personal development, thinking, independent reasoning, game technologies, creative environment, teacher's role, educational efficiency.

1 Kirish.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarni faqat bilim bilan qurollantirish emas, balki ularda ijodiy fikrlashni shakllantirish eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki ijodkorlik – bu inson tafakkurining yuqori bosqichi bo'lib, u yangilik yaratish, muammolarga noodatiy yechim topish va shaxsning mustaqil fikrlash qobiliyatini namoyon etadi.

Yangi O'zbekiston sharoitida ta'lim tizimi tubdan isloh qilinayotgan bir davrda, har bir o'qituvchi o'z faoliyatida o'quvchilarning ijodkorligini rag'batlantiruvchi yondashuvlardan foydalanishi zarur. Chunki ijodkorlikni rivojlantirish — bu nafaqat fanlarni o'rganish jarayonini qiziqarli qilish, balki yoshlarni hayotiy muammolarga mustaqil yondashishga o'rgatishdir.

Psixologik tadqiqotlarga ko'ra, ijodkorlik insonning tabiiy qobiliyati bo'lib, uni to'g'ri yo'naltirish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin. Shu boisdan, maktab ta'limida har bir dars, mashg'ulot yoki faoliyat o'quvchining ijodiy salohiyatini rivojlantiradigan shaklda tashkil etilishi kerak. Ijodiy o'quvchi — bu mustaqil fikrlaydigan, yangi g'oyalarni ilgari suradigan va o'z bilimini amaliyotda qo'llay oladigan shaxsdir. XXI asrda insoniyat hayotining har bir jabhasiga texnologiya, tezkor axborot oqimi va raqobat muhitining kirib kelishi, ta'limga yangicha yondashuvni talab qilmoqda. Endi o'qituvchi bilim manbai emas, balki o'quvchining ichki salohiyatini ochuvchi yo'lko'rsatuvchi sifatida maydonga chiqmoqda. Shu sababli, zamonaviy ta'lim tizimida ijodkorlikni rivojlantirish — bu tanlov emas, balki zaruratga aylangan. O'quvchilarda ijodiy fikrlashni shakllantirish orqali nafaqat dars samaradorligi, balki yoshlarning hayotiy ko'nikmalari, muammolarni hal etish qobiliyati, ijtimoiy faolligi ham ortadi. Bugun dunyo ta'lim tizimida “ijodkor avlod” konsepsiyasi ilgari surilmoqda. Bu shuni anglatadiki, kelajakda muvaffaqiyatga erishadigan shaxs — bu axborotni yodlay oluvchi emas, balki uni yangi shaklda tahlil qilib, yangilik yarata oluvchi insondir.

Shu maqsadda O'zbekiston ta'lim tizimida ham “Ijodiy fikrlovchi shaxs” modeli asosida o'quv jarayonlarini modernizatsiya qilish ishlari amalga oshirilmoqda. O'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochish, ularni o'ylashga, izlanishga, sinovdan o'tishga o'rgatish o'qituvchi oldidagi ustuvor vazifaga aylangan.

O'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishning samarali usullari bir necha yo'nalishda amalga oshiriladi:

1. Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar — bu o'quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradigan yondashuvlardir. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Rol o'ynash”, “Fikrlar savati”, “Debat” kabi usullar orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash va yangi g'oya ishlab chiqish ko'nikmalari shakllanadi.

Masalan, “Aqliy hujum” usuli o'quvchilarga erkin fikrlash, turli nuqtai nazarlarni o'rganish, muammoni tahlil qilish va ijodiy yechim topishga imkon beradi.

2. O'yin texnologiyalari orqali o'rganish

O'yin asosida tashkil etilgan darslar bolalarning tabiiy qiziqishini oshiradi, ijodiy faoliyatni kuchaytiradi. “Rolli o'yinlar”, “Muammoli vaziyatlar” orqali o'quvchi o'zini turli rolda sinab ko'radi, bu esa tafakkurini kengaytiradi.

3. Loyiha asosida o'qitish

Loyihaviy ta'lim o'quvchilarni izlanishga, mustaqil fikr yuritishga, o'z g'oyasini amalga oshirishga o'rgatadi. Har bir loyiha jarayonida o'quvchi o'zi uchun yangi bilim kashf etadi, natijada unda ijodiy yondashuv kuchayadi.

4. Motivatsion yondashuv

O'quvchini ilhomlantirish, uni muvaffaqiyatga ishonitirish ijodkorlikning muhim shartidir. O'qituvchi har bir o'quvchining ichki qiziqishini topa olishi, uni rag'batlantira olishi kerak.

5. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash

Multimedia, virtual laboratoriyalar, onlayn platformalar orqali o'qitish o'quvchining idrokini kuchaytiradi. Axborot texnologiyalari ijodkorlik uchun yangi imkoniyatlar ochadi: raqamli dizayn, dasturlash, grafik ishlov berish va boshqalar.

6. Ijodiy muhit yaratish

O'quvchilar o'z fikrini erkin bayon eta oladigan, yangilikdan qo'rqmaydigan, o'qituvchi bilan teng muloqotda bo'ladigan muhitda o'sadi. Shuning uchun maktabda qulay, erkin, ishonchli ijodiy atmosfera yaratish zarur.

“Tadqiqotchi o'quvchi” modeli: Bu yondashuvga ko'ra, har bir o'quvchi darsda kichik tadqiqotchi sifatida faol ishtirok etadi. U muammoni aniqlaydi, gipoteza ilgari suradi, tajriba o'tkazadi, natija chiqaradi. Bu jarayon o'quvchini o'z fikrini mustaqil himoya qilishga va yangilik yaratishga o'rgatadi.

Masalan, tabiatshunoslik darsida o'quvchilar o'z atrofidagi muhitni o'rganish orqali ekologik yechimlar taklif etishadi. Bu nafaqat bilim, balki ijodiy tafakkur ham rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Ijodiy laboratoriyalar tashkil etish: Maktablarda “Mini kreativ laboratoriyalar”ni joriy etish — o'quvchilar uchun yangi g'oyalarni sinab ko'rish maydonini yaratadi. Bu joylarda o'quvchilar texnologik, san'at, dizayn yoki til yo'nalishida o'z loyihalarini ishlab chiqishlari mumkin.

Masalan, “Ijod burchagi”da o‘quvchi o‘z ixtirosini yaratadi, raqamli grafiklar chizadi, she’r yozadi yoki multfilm yaratadi. Bu amaliy faoliyat ularning ijodiy salohiyatini keskin oshiradi.

G‘oya marafonlari va “Hackathon”lar: O‘quvchilar o‘rtasida “G‘oya haftaligi”, “Ijodiy tanlov”, “Hackathon for Kids” kabi tadbirlar o‘tkazish ularni jamoada ishlash, g‘oyani himoya qilish va amaliy yechim topishga o‘rgatadi. Bu tadbirlar ta’limni raqobatbardosh, qiziqarli va innovatsion jarayonga aylantiradi.

STEAM yondashuvi orqali ijodkorlikni oshirish: STEAM ta’limi — fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika yo‘nalishlarini birlashtirib o‘rgatadi. Bu usul orqali o‘quvchi bilimni amaliyot bilan bog‘laydi va har bir fanga ijodiy nuqtai nazardan qarashni o‘rganadi.

Masalan, matematika darsida san’at elementlarini qo‘llash yoki biologiyani texnologiya bilan bog‘lab loyiha yaratish — bu yangi ijodiy tafakkur shakli.

Sun’iy intellekt va raqamli ijod: Yaqin yillarda ta’limda sun’iy intellekt (AI) vositalaridan foydalanish ijodiy o‘qitish jarayonini o‘zgartirmoqda. O‘quvchilar AI yordamida rasm chizish, hikoya yaratish, dastur yozish yoki musiqiy asar yaratishni o‘rganishmoqda. Bu esa o‘quvchining kreativ chegaralarini kengaytiradi.

Metakognitiv yondashuv va refleksiya: Ijodkorlikni rivojlantirishda o‘quvchi o‘z fikrlash jarayonini kuzatish, tahlil qilish va baholashni o‘rganadi. Dars yakunida “Men bugun qanday yangilik yaratdim?” degan savol orqali refleksiya o‘tkazish — o‘quvchini ijodiy o‘sishga yo‘naltiradi.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta’lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo‘ymoqda. Endilikda o‘quvchidan faqat tayyor bilimni o‘zlashtirish emas, balki uni mustaqil tahlil qilish, yangi g‘oya yaratish, muammoga ijodiy yechim topish kabilar talab etilmoqda. Shu boisdan, ta’lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Ijodkorlik — inson tafakkurining eng yuqori shakli bo‘lib, u shaxsning o‘z fikrini yangicha tarzda ifoda etish, mavjud holatga yangicha nigoh bilan qarash va o‘ziga xos yechimlar topish qobiliyatini namoyon etadi. O‘quvchi shaxsida bunday sifatlarni shakllantirish esa tizimli yondashuv, innovatsion metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashni talab qiladi. Bugungi kunda ijodiy fikrlovchi o‘quvchi — bu mustaqil qaror qabul qila oladigan, tanqidiy va mantiqiy fikrlaydigan, yangi g‘oyalar yaratishga qodir, o‘z imkoniyatlarini ro‘yobga chiqaruvchi shaxsdir. Shu nuqtai nazardan, o‘quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish — nafaqat dars jarayonining bir elementi, balki ta’limning asosiy maqsadlaridan biridir. Zamonaviy o‘qitish jarayonida “Design Thinking”, “STEAM ta’limi”, “Gamifikatsiya”, “Tadqiqotchi o‘quvchi modeli”, “ijodiy laboratoriyalar”, hamda sun’iy intellektdan foydalanish kabi yangi pedagogik yondashuvlar keng qo‘llanila boshladi. Bu jarayonlarda o‘quvchilar nafaqat tayyor ma’lumotni o‘zlashtiradilar, balki o‘z tajribalarini yaratish, xatolardan o‘rganish, yangi natijalar ishlab chiqish orqali haqiqiy yaratuvchiga aylanadilar. Shuningdek, ijodiy muhitni shakllantirishda o‘qituvchining roli beqiyosdir. O‘qituvchi — bu faqat bilim manbai emas, balki o‘quvchining tafakkurini yo‘naltiruvchi, unga ishonch bag‘ishlovchi, ijodiy fikrga ilhom beruvchi shaxsdir. Shu sababli, pedagogning kommunikativ madaniyati, motivatsion

yondashuvi, shuningdek, dars jarayonida interfaol metodlardan foydalanish darajasi o'quvchi ijodkorligining shakllanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ijodkorlikni rivojlantirish — bu ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirish va yosh avlodni 21-asr kompetensiyalari bilan qurollantirishning muhim omilidir. Demak, o'quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirish masalasi nafaqat pedagogik jarayonning bir tarkibiy qismi, balki jamiyatning intellektual salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiluvchi strategik yo'nalishdir.

Xulosa

Ijodkorlikni rivojlantirish — bu zamonaviy ta'limning ajralmas qismi. O'qituvchi bu jarayonda rahbar, yo'lko'rsatuvchi va ilhom manbai bo'lishi lozim. O'quvchilarda ijodkorlikni shakllantirish ularning tafakkurini kengaytiradi, mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi, eng muhimi, shaxs sifatida yetuk bo'lishlariga zamin yaratadi. Bugungi kunda ta'limda qo'llanilayotgan innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar va ijodiy loyihalar yosh avlodning yangicha fikrlashini, zamonaviy dunyo talablariga mos rivojlanishini ta'minlaydi. O'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish — bu zamonaviy ta'limning yuragi. Bugungi kunda ijodkor shaxsni tarbiyalash faqat o'qituvchining emas, balki butun ta'lim muassasasining maqsadiga aylanishi lozim. Ijodkor o'quvchi — bu fikrlovchi, yaratishga intiluvchi va o'z g'oyasini hayotga tatbiq etuvchi shaxsdir.

Raqamli davr sharoitida ijodkorlik yangi shakllarga ega bo'lmoqda. Shuning uchun o'quvchilarga o'z fikrini ifoda etish, yangi texnologiyalardan foydalanish, loyiha ishlab chiqish, g'oya yaratish imkoniyatlarini berish ta'limda eng samarali natijalarni beradi. Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish — bu ta'lim jarayonining eng muhim strategik vazifalaridan biridir. Ijodkorlik o'quvchining mustaqil fikrlash, yangi g'oyalar ishlab chiqish, muammolarga noodatiy yechim topish, o'z fikrini erkin ifoda etish hamda o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini shakllantiradi. Bugungi kunda ta'lim tizimi shunchaki bilim berishdan tashqari, o'quvchini hayotga tayyorlash, uni ijtimoiy faol, tashabbuskor va yangilikka intiluvchi shaxs sifatida tarbiyalashni maqsad qilgan Ijodkorlikni rivojlantirishda o'qituvchi markaziy o'rinni egallaydi. U nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchining ichki imkoniyatlarini kashf etuvchi, motivatsiya beruvchi va uni yangilik yaratishga yo'naltiruvchi yetakchidir. Shuningdek, o'qituvchi tomonidan yaratilgan ijodiy muhit va psixologik qo'llab-quvvatlash o'quvchilarning o'ziga ishonchini mustahkamlaydi va ularni erkin fikrlashga undaydi. Umuman olganda, o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish — bu nafaqat shaxsiy rivojlanish omili, balki jamiyatning intellektual va innovatsion salohiyatini yuksaltirishning eng muhim manbai hisoblanadi. Shu sababli, har bir o'qituvchi o'z faoliyatida ijodkorlikni rag'batlantirish, o'quvchini mustaqil fikrlashga, izlanishga va o'z g'oyasini amaliyotda qo'llay olishga o'rgatish orqali kelajak avlodning tafakkur madaniyatini shakllantirishga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi "Ta'lim sifatini oshirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-225-son qarori.
2. Hasanboeva O. "Pedagogika". — Toshkent: O'qituvchi, 2019.

3. 3. To'raqulova N. "Ijodkorlik psixologiyasi". — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
4. 4. Shodmonova S. "Interfaol metodlar va ularning ta'limdagi o'rni". — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022.
5. Shodmonova, D., va Yusupova, N. STEAM ta'limi orqali o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish metodlari. — "Innovatsion ta'lim texnologiyalari" ilmiy jurnali, №1, 2023.
6. Bekmurodova, Z. O'quvchilarda mustaqil va kreativ fikrlashni rivojlantirishning psixologik asoslari. — "Pedagogika va psixologiya" jurnali, №2, 2021.